

Instap

Vreemdgaan en thuiskomen in *Infinite Now*

Luc Joosten

***Infinite Now* van de Amerikaans-Israëlische componiste Chaya Czernowin heeft als basis de theatervoorstelling *FRONT* van Luk Perceval. De meertalige voorstelling uit 2014 werd gecreëerd ter gelegenheid van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Perceval vertrok van tekstmateriaal van Erich Maria Remarques roman *Im Westen nichts Neues*, en combineerde het met fragmenten uit brieven van frontsoldaten en uit *L'enfer* van de Franse schrijver Henri Barbusse.**

Initieel vertrekt ook *Infinite Now* vanuit het gegeven van de Eerste Wereldoorlog, maar het is zeker geen “herdenkingsvoorstelling”. Het is een werk dat zich heel bewust afzet tegen een heroïsche commemoratie van het oorlogsthema. Geen slagvelden of kanonnen, geen medailles of heldenverering, geen empathische inleving in het loopgraven-leed noch een verheerlijking van het soldatenkerkhof. Toen Chaya Czernowin de voorstelling *FRONT* zag, wilde ze onmiddellijk een andere wereld plaatsen tegenover Percevals polyfonie voor oorlogsstemmen. De voorstelling *FRONT* bleef voor haar wel degelijk het uitgangspunt, maar tegelijkertijd is haar compositie een soort extreme commentaar op het oorspronkelijke gegeven. Als tegengewicht nam ze de novelle *Homecoming*, een korte, raadselachtige maar intense vertelling van de Chinese schrijfster Can Xue (cfr. Portret verderop p. Xx) over iemand die moet thuiskomen in een bevreedende en toch vertrouwde omgeving. Alhoewel *Homecoming*

oppervlakkig gezien weinig verwantschap vertoont met de *FRONT*-vertelling, zijn beide verhalen op een dieper niveau de uitdrukking van een algemene *condition humaine*. In de compositie vormt het *Homecoming*-verhaal de basis, daarboven zweven als het ware fragmenten en herinneringsflarden uit *FRONT*. De stemmen die aanvankelijk nog gescheiden zijn, gaan geleidelijk elkaar doordringen en elkaars echo vormen. *Infinite Now* plaatst zo figuren naast elkaar die zich weliswaar in totaal verschillende omstandigheden bevinden, maar *au fond* allen trachten een uitweg te vinden uit een intense situatie zonder duidelijk perspectief. Ze zijn geworpen in een niemandsland en een overgangstoestand tussen leven en dood. In een quasi eindeloos nu-moment, worden ze op zichzelf teruggeworpen en geconfronteerd met hun eigen innerlijke wereld en fundament.

Met een grote gelaagdheid en diversiteit aan klanken en tekst creëert Czernowin een muzikaal-theatraal landschap waarin de radicaliteit van de oorlogssituatie wordt verweven met de quasi banale, maar fundamentele, existentiële problematiek van het thuiskomen. Niet alleen in de loopgraven, niet alleen voor de zoekende of vluchtende maar voor ieder mens, tot in de schoot van de eigen familie of bij zichzelf, is het verlangen thuis te kunnen komen essentieel. De tegenstelling tussen het gewelddadige, ‘grootse’ van de oorlog en de kwetsbare gevoeligheid van het ‘normale’ leven vormt de achtergrond van het werk. In de voorstelling *Infinite Now* wordt via de

compositie en de teksten, via de stemmen van zangers en acteurs en via de scenische handeling deze existentiële ervaring opgeroepen. Hoe denken en voelen we als mens in deze onbestemde tussentoe-stand? Hoe gaan we om met onze verlangens, onze hoop, onze dromen, onze liefdes en onze problemen in een situatie van uitzichtloosheid, in een moment van onwetendheid en in confrontatie met het onbekende?

De muziek van Chaya Czernowin heeft een sterk fysiek karakter. Door een uitgekende spatialisering van de klank in het theater wordt de toeschouwersruimte onderdeel van de handelingsruimte op de scène. De auditieve, de visuele en de lichamelijke ervaring kunnen samen leiden tot een vorm van bewustwording, een soort van inkeer of van meditatie die aansluit bij het thematische materiaal. In zes bedrijven, die telkens één grote spanningsboog beschrijven en soms uitmonden in een gewelddadige uitbarsting van klank of in een totale verstilling, rekt Czernowin het nu-moment uit tot over zijn grenzen. De beklemming die de klank opwekt wordt afgewisseld met passages van ingehouden spanning en auditieve rust. Czernowin scheidt daarmee de ruimte waarin de herinneringen en gedachten van de figuren worden opgeroepen, zich ontwikkelen en blijven naklinken.

Voor de componiste vormt de zoektocht naar het beginmoment van het spreken en het muziek-maken - de overgang van ademen, over spreken naar zingen en de ontwikkeling van een klank op het instrument - één van de centrale bouwstenen van de compositie. Zoeken, opnieuw laten beginnen en hopen om terug in het vertrouwde terecht te komen, vinden zo in het muzikale hun pendant. Luk Perceval sluit daarbij aan in zijn scenische

bewegingstaal. Hij vraagt van de zangers en acteurs zich van elke beweging bewust te zijn en hun verhouding tot elkaar en tot hun eigen innerlijke spanning deel te laten maken van hun scenische aanwezigheid.

Infinite Now is zeker geen opera in de klassieke zin van het woord. Personages, concrete vertelling en handeling, emotionele melodische lijnen, of vertrouwde muziekdramaturgie zijn amper aanwezig. Het gefragmenteerde, het terloopse, bijna toevallige, maar ook de verbroekeling en verstoring zijn in de parameters muziek, woord, handeling toonaangevend. Toch worden er ook grote lijnen uitgezet en keert een duidelijk klank- en geluidenpalet terug in de verschillende onderdelen. In samenhang met de scenische handeling ontstaat er zo niettemin een groot geheel waarin de diverse elementen elkaar ondersteunen. In die zin is *Infinite Now* inderdaad een opera - maar niet zoals te verwachten en te voorzien.

“Ik componeer geen entertainment,” zegt Czernowin, “daarvan is er genoeg en dat kunnen anderen beter.” En Perceval treedt haar daarin bij: “Dit werk verplicht ons om stil te staan en met al onze zintuigen op te nemen en bewust te ervaren. [...] Hier vragen we om een houding waarvan ik overtuigd ben dat ze noodzakelijk is in de cultuur en de tijd waarin we leven. Een houding die niet meer wordt gecultiveerd en dus zeer tegen onze tijdgeest ingaat. Maar daarvoor maken we ook kunst geloof ik, om tegen de tijdgeest in te gaan. Zoals men in het Duits zegt: om de aap geen suiker te geven.”